2019/5

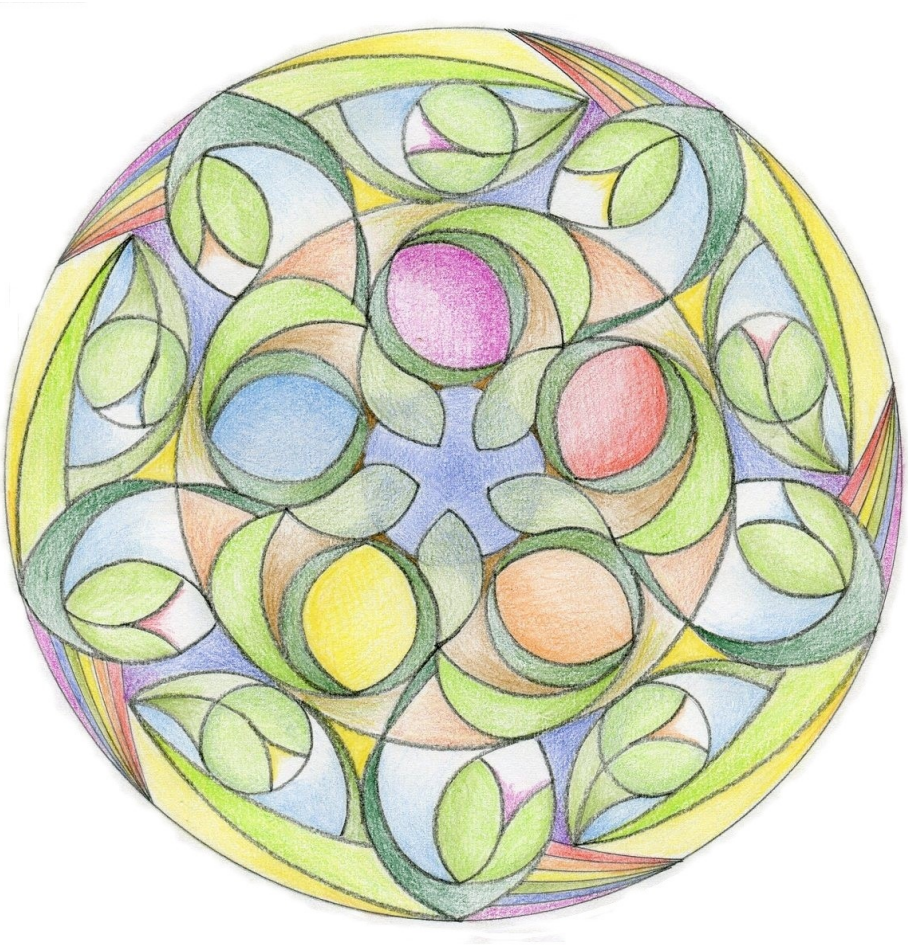

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

r1.1

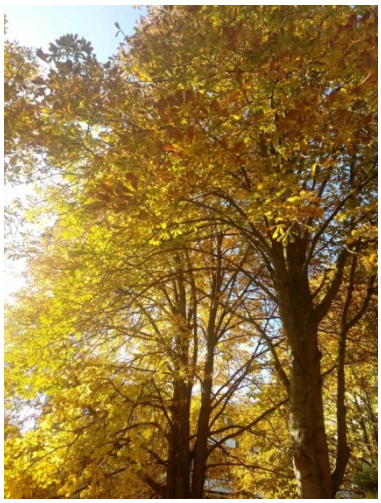

Šest barev duhy poutník v očích má
a sedmou stále hledá.

Jen upřímná pouť ke Světlu
mu k šesti sedmou přidá.

Závoj mámení když dodoutnal,
ze Zdroje Pravdy srdce pije,

ten poutník, který Cestou nezklamal,
sedmerou barvou lásky žije.

Obsah

Skoro jako festival *(Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)* 2
Svoboda (*Mgr. Anna Vachudová)* 5
Tak už je to třicet let (*Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)* 7
Dvě světice, svaté královny *(Zbyněk Vašíček)* 10
Vánoce (*Věra Zůdová)* 21
Uctívání cyklů času, přírody a prostoru (*Gabriela Landa)* 22
Čas u Mayů (*báseň – Magdalena Pulicarová)* 27
Rytmus v Brně (*oznámení)* 28

Seznam obrázků:
Obálka:. Mandala (obálka s. 1, *Milena Peterková*)
Ilustrace básně Čas u Mayů: Jarmila Plotěná
ostatní fotografie: členové MSS

r1.1

SKORO JAKO FESTIVAL

Vzpomínáte na náš program v uplynulém září a říjnu? Oba dva měsíce někomu mohly připadat, že utekly mimořádně rychle, jinému, že byly nezvykle dlouhé. Není divu, vždyť jedna událost střídala druhou a další už ji následovala. V takových případech čas v našem prožívání dělá přímo divy: buď nemilosrdně letí nebo se jakoby prodlužuje, neboť se do jednoho časového úseku vejde mnoho zážitků (což může potvrdit každý kdo někdy cestoval do nějakých vzdálených nebo zajímavých míst.)

V běhu času se tedy ohlédněme za sadou událostí, které se více či méně samy zřetězily a vměstnaly do nedlouhého období od 19. září do 1.listopadu.

Ve čtvrtek 19. září jsme společně navštívili projekci dokumentárního filmu o Ele Stein-Weissbergerové o životě v terezínském ghettu. Promítání filmu režisérky Henriette Chardak nazvaný Děti v Terezíně a nestvůra s knírkem, který pořádala Katedra francouzského jazyka a literatury MUNI v universitním kině. Francouzka Henriette Chardak ve svém dokumentárním filmu přiblížila málo známé okolnosti nastudování a provedení dětské opery Brundibár Hanse Krásy v terezínském ghettu a zejména osobnost paní Ele Stein-Weissbergerové z Brna, která se jako malá holčička ze židovské rodiny ocitla v hrůzných podmínkách Terezína, kde pouze vzájemná obětavá podpora, soudržnost, síla a naděje, kterou dává, skutečné umění pomáhaly přežít. V dokumentu tato obdivuhodná paní vypráví o tom, jak vystupovala v opeře Brundibár, jak fašisté použili tuto operu do svého propagačního filmu o životě v Terezíně a jak jen o vlásek unikala smrti. Vzpomíná též na Brno a dovídáme se také, že do vysokého stáří cestovala po světě všude tam, kde děti zpívaly Brundibára. Ve filmu bylo vidět jak vystupuje na jevišti a nadšeně zpívá s dětmi různých národností. Paní Ele Stein-Weissbergerová ve svých sto letech, dle pozvání a očekávání, se měla zúčastnit promítání dokumentu a besedy, avšak krátce před tímto setkáním zemřela. Besedy po projekci filmu se ujaly Henriette Chardak a dcera spisovatele Arnošta Lustiga, spisovatelka a režisérka Eva Lustigová. Srdečné setkání vzbudilo veliký zájem a ohlas v sále plném hlavně mladých lidí, studentů francouzského jazyka a jiných oborů. Věříme, že touto událostí se budou kontakty zde překvapivě navázané dále rozvíjet také pro brněnské unitáře.

Hned na druhý den v pátek jsme měli téma shromáždění Na kořenech záleží, na němž jsme si někteří z nás zahráli i ve drobné scénce o poustevnících pradávných časů.

A následující středu jsme natáčeli s Rev. Petrem Samojským krátké video o životě naší obce. Listovali jsme v původních obecních zápisech a nechali Petrovu kameru zdokumentovat prostory na Staňkově. Poté následovala Petrova přednáška a dílna Spiritualita všedního dne. 27. září jsme vzpomněli památky knížete Václava a porovnali ideál člověka ve středověku a dnes. 4. října jsme se s br. Vachudou zamýšleli nad spirituálním významem cest a cestování, které jsou pojaty jako pouť a putování.

O týden později 11. října jsme měli shromáždění s milým hostem z Teplic sestrou Janou Raškovou na krásné téma Láska a ve středu 16. října jsme spěchali ze Staňkovy na setkání s Robertem Fulghumem v divadle Reduta. Nevelká Reduta byla velmi brzo vyprodaná. Štěstí, že jsme si nenechali ujít a zajistili si poslední lístky alespoň pro náš Místní správní sbor a pro pár dalších zájemců. Předali jsme Robertu Fulghumovi, co jiného – keramický znak českých unitářů a kytičku slunečnic.

A už jsme se chystali na 18. října na setkání s Dr. Emilem Pálešem. Bylo mimořádné, naposledy u nás byl asi před 25 lety. Na druhý den pokračovalo ještě na Staňkově, diskuse bohatá, zvídavá, jak se dalo čekat.

Žeň akcí pokračovala seminářem Medicína, věda a spiritualita, pořádaným našimi brazilskými přáteli ze Společnosti A. Kardec v úterý 22. října v hotelu Slávia. Semináře brazilských hostů jsou již v Brně tradicí, naše obec pomáhá s propagací, přáli bychom jim větší návštěvnost.

Čas běžel a už tu byl pátek 25. října shromáždění s Lucií a Jamesem Carlsonovými: Hudba v časech nejistých, na němž vyprávěl James svůj příběh. Po shromáždění následoval koncert dua Cricket and Snail (Cvrček a Šnek). Hudba různých časů a kultur zněla krásně sálem hotelu Morávka, rozdávala radost a naději. Milí Carlsonovi, velké díky za nádherný prožitek!

A běžely dny a už tu bylo setkání s paní Gabrielou Landa, indiánskou šamankou českého původu. Představila nám svoji novou knihu, kterou jsme „pokřtili“. Následovalo její vyprávění o tom, jak mayský lid prožívá čas a vůbec úvahy o čase.

Jak prožíváme svůj čas a jací jsme v tomto „svém“ čase nebo po čas svého života? Jací jsme

byli a co jsme prožívali například před třiceti lety? Vzpomeneme např. na slavnostním shromáždění pořádaném Magistrátem města Brna v neděli 17. listopadu, na které je naše obec zvána. Zamysleme se nad těmi třiceti lety kdy „už se nikdo na nic nemůžeme vymlouvat“, na duchovní shromáždění všeho druhu je přípustno chodit, náboženské přesvědčení není již kádrový škraloup, ke vzdělávání se všemi možnými způsoby máme přístup, informace nejrůznější kvality se na nás hrnou ze všech stran – jenom si svobodně vybrat! A o to jde. Lidé často zavaleni zprávami, věcmi, chaosem a ne a ne být šťastní a vlastně ne a ne být konečně dospělí ...

Právě toto celkem neoblíbené téma „visí ve vzduchu“ a objeví se na našem podzimním Pegáskovi 22.11. (bude věnovaný „krásám podzimu“ – síle Listopadu, – před třiceti lety a dnes) a taktéž na naší promluvě „Jsme již dospělí aneb kde se setkává psychologie a duchovní cesta?“ v pátek 29.11. Vše to souvisí se závažnou otázkou svobody člověka. Tomuto tématu bude věnováno předvánoční, pozdně listopadové shromáždění v Praze pořádané Ústředím NSČU v sobotu 30. listopadu, pozor: tentokrát v Liliové ulici nedaleko Unitarie, neboť známý sál na Anenské se opravuje, jakož i další prostory pražské Unitarie.

Tak tu máme celý duchovně laděný měsíc listopad (vždyť staří věřili, že svět viditelný a neviditelný se setkávají a ti, co zde žijí a ti co již mezi námi nejsou mají k sobě v tomto měsíci blíže). A tu už se blíží čas vánoční, čas kdy „nebe se k zemi sklání“, že vidíme všude těch andělíčků!

Kéž by nebyli jen čokoládoví, sádroví a ještě z jaké jiné hmoty kdo ví, ale ***aby radost, štědrost a láska byly mezi námi domovem nejen o vánocích***

nám všem přeje Jarmila

Mgr. Anna Vachudová

SVOBODA

Listopad, měsíc, který přímo vybízí k zamyšlení nad slovem, které se v mnoha ohledech tak nezřídka používá. Svoboda. Co je skutečná svoboda? Co pro nás znamená a jak si ji představujeme? Asi se mnou bude většina čtenářů souhlasit, že rozlišujeme svobodu vnější, tj. možnost svobodně cestovat, volit si zaměstnání, partnera, typ lékařské péče, náboženské vyznání nebo vyjádřit slovem, písmem či jiným způsobem svůj názor. Pak je zde svoboda vnitřní, kde se již dostáváme na pole filozofické a náboženské, kde vyvstávají otázky, má-li člověk svobodnou vůli či nikoli a jak je tato vnitřní svoboda, pokud tedy existuje, závislá či nezávislá na svobodě vnější.

Vnější svoboda, kterou si připomínáme sedmnáctého listopadu je bezesporu důležitá. To dozajista odsouhlasí všichni pamětníci dob minulých a nejen ti, stačí se podívat, jakým způsobem dnes žijí lidé na příklad v Severní Koreji, Rusku, Číně, v militantních islámských zemích či v Africe a rozsáhlých utečeneckých táborech třeba v Súdánu a pásmu Gaza. Vnější svoboda, svoboda v duchu listiny základních práv a svobod je ideálem, za který bojovalo a umíralo množství jednotlivců. Pro nás dnes je vnější svoboda něco tak samozřejmého, že se nad ní ani často nepozastavíme.

Jakkoli je tato vnější svoboda nesmírně důležitá, chtěla bych se více rozhovořit o svobodně vnitřní. Nikoli ve smyslu určitého teistického či filozofického konceptu, těch je ostatně nespočet a každý, kdo si vezme do rukou učebnici srovnávacích náboženství či dějin filozofie si je může přečíst. Zkusme si ale všichni, každý z nás jednotlivě, kteří čteme tento článek, položit otázku, co pro nás znamená vnitřní svoboda? Máme ji? Jak vypadá? Pokud ji nemáme, lze něco učinit pro to, abychom ji získali? Nebo prohloubili? Odpovědi se budou patrně lišit u každého z nás, stejně jako máme každý trochu jiný úhel pohledu na mnohé věci.

Pokud však abstrahujeme veškeré naše představy o tom, co je svoboda, existuje skutečnost, která nám řekne, jak přesně vnitřní svoboda vypadá a jak k ní případně dospět? Já mám za to, že ano. Tuto skutečnost však nelze obsáhnout diskursivním či logickým myšlením a intelektem, vyvěrá totiž z pole čisté intuice, která vyvstává v okamžiku, kdy se naše mysl dokonale utiší, což přichází jako výsledek určitého mentálního tréninku, mezi který lze zahrnout i veškeré nábožensky orientované praxe za předpokladu, že jsou zaměřeny správným směrem.

Toto intuitivní zření neboli poznání nám říká, že svobodná vůle či dokonalá vnitřní svoboda u běžného člověka neexistuje. To, co se za svobodu většinou vydává, je svoboda rozhodování – a to vždy jen do určité míry – nikoli však již svoboda vybrat si důsledek svého rozhodnutí. I samo rozhodování je výsledkem našich společenských vzorců, emocí, pudů, geneticky či karmicky motivovaných přání a tudíž není svobodné. Svoboda vybrat si důsledek našeho rozhodnutí pak neexistuje vůbec.

Vezměme si příklad. Šestnáctiletá slečna dostane nápad, že si obarví vlasy nazeleno, do nosu nechá udělat piercing a na obou pažích tetování. Je to její „naoko“ svobodná vůle, tak se rozhodne a udělá to. Jejím vrstevníkům se to líbí, je přece tak nezávislá, svá, svobodná a nemusí poslouchat ničí názor. Je však možné, že se slečna za nějakou dobu setká s lidmi, kteří na ni budou nehezky ukazovat (včetně jejích vrstevníků), smát se jí nebo trousit nelichotivé poznámky o jejím vzhledu. Bude to tedy ignorovat. Dokáže to ale ignorovat dlouho? Má tu samou svobodnou volbu, s jakou si vybrala své zelené vlasy si vybrat, zda si k sobě pustí nepříjemné a odsuzující názory druhých, konzervativněji smýšlejících jedinců? To většinou nikoli, leda že by dokázala výjimečně dobře pracovat se svou myslí. Tak vypadá karma. Důsledek naší činnosti vždy přijde, ať pozitivní či negativní a my nemáme svobodu vybrat si, zda jej přijmeme či nikoli. Prostě nám spadne na hlavu.

Jediná možnost, jak získat skutečnou vnitřní svobodu, je dosáhnout moudrosti o tom, jak funguje lidská mysl, společnost, lidské vztahy, společenské zákony a svět, čili jedním slovem spiritualita. Vnitřní svoboda je možná pouze pro někoho, kdo se přestává ztotožňovat s obsahem vlastní mysli a do jisté míry i sám se sebou a poznává se jako podstata všech bytostí a všeho, co je.

Dokonalá vnitřní svoboda je tedy výsledkem nevyššího duchovního stavu, osvobození či splynutí s Nejvyšším. Pouze v tomto stavu je člověk schopen svobodně si vybrat s jakým mentálním stavem, emocí, myšlenkou se hodlá identifikovat a s jakým již nikoli. A i když se s nějakým mentálním jevem identifikuje, má schopnost se ve vteřině odtáhnout a vše sledovat z povzdálí jako nesmírně zábavnou hru. Tento stav se v indické józe nazývá džívanmukti, v buddhizmu nirvánou, v zenu satori a v křesťanství Božím královstvím. Osoba zažívající tento stav také zažívá karmu, tedy důsledky svých rozhodnutí, ale pouze z našeho úhlu pohledu. Jako když si člověk představí terč a vystřelený

šíp. Jakmile vystřelíme šíp směrem přímo na terč, musí terč zasáhnout, nicméně osvobozený člověk zcela zničil svou identifikaci s terčem, tj. s fyzickým, jemným i kauzálním tělem, myslí a intelektem. Čili karma nebo důsledky činností přichází, není však nikdo, na koho by mohly působit. Po prožitku této skutečnosti je celé dění jedna velká legrace. Tělo dle karmy trpí, mysl je (někdy) plná negativních myšlenek, ale osvícené bytosti je to zcela fuk, naopak, často má ze svého utrpení a možné fyzické smrti obrovskou legraci.

Tak vypadá skutečná svoboda a čtenáři znalí křesťanské mystiky si zde jistě vybaví Kristova slova: „*Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.*“

Zůstaneme-li ještě u křesťanského světa, jezuitský kněz, kazatel a psychoterapeut Anthony de Mello líčí tuto skutečnost následovně:

„*Před osvícením jsem byl často naštvaný. A po osvícení jsem často naštvaný. Teď je mi to ale úplně jedno.“*

Ano, je mi jedno, co se mi děje. Je mi jedno, jak se cítím, zda trpím či jásám. Protože se mě to nijak netýká. Jsem Láskou, Dokonalostí, Svobodou, Nejvyšším, což nikdo nemůže změnit a to, jak se cítím, či co se zrovna odehrává v mé mysli, s tím nikterak nesouvisí.

Je však nutné podotknout, že zmiňovaná dokonalá svoboda je vždy výsledkem dlouhého a nesmírně náročného tréninku či duchovní cesty, které lze úspěšně zakončit pouze milostí; vlastní úsilí zde nakonec nezmůže mnoho, byť je naprosto nezbytné.

My se však k této svobodě můžeme přibližovat také, a i když ji třeba nezvládneme dokonale, tak již to, že pochopíme principy fungování naší mysli a naučíme se pracovat s našimi emocemi a myšlenkami nám může náš radius svobody nesmírně rozšířit. K tomu je však nutný čas, zájem a trpělivost, tedy kvality, které v dnešní době skoro nikdo nemá.

Bohužel postupné rozšiřování pole naší svobody, tedy našeho uvědomění a schopnosti odstupu od svého myšlení je doposud jedinou cestou, jak zmenšit či nakonec v dokonalém stavu zcela odstranit utrpení. Od dob Gautamy Buddhy, který jako první tuto skutečnost nikoli poznal, ale takřka dokonale kodifikoval, ještě nikdo s ničím lepším nepřišel. Vládne zde však obrovská spravedlnost a každý dostane přesně to, co si zasluhuje. Jedním z vesmírných zákonů je zákon o nesobeckosti a oběti. Každý růst je možný pouze na základě obětování. Proto tedy neváhejme a začněme se sebou něco dělat. Stojí to za to.

Jakékoli byť neparné úsilí na tomto poli se nám více než stonásobně vyplatí. Pouhá pozornost vůči našim reakcím, neukvapené jednání, kontrola emocí, kritické zvažování a silnější introspekce může zabránit velkému množství budoucího trápení u nás i u našich blízkých a to nikoli jen ve „vysokých“ věcech duchovních, ale i v zcela praktických každodenních záležitostech, že třeba neuklouzneme na náledí nebo si reklamou nenecháme vnutit za nekřesťanské peníze něco, co vlastně vůbec nepotřebujeme.

Nakonec si dovolím se rozloučit citátem od p. Dr. Bohumila Housera, který tuto vnitřní svobodu nádherně popisuje. „*Normální člověk má zábavy dost a vidí svět vesele. Pořád. Tak jako to Buddha viděl vesele a neustále se usmíval. Poněvadž, rozumíte, ta lidská opičárna to je něco strašně veselého, když zažijete satori. To vypadá opravdu jako nějaká veselohra ... a přitom je to strašlivá tragédie!*“

Přeji tedy nám všem ono intuitivní nazření skutečnosti a vnitřní svobodu, ať je náš život jeden velký neustálý smích. ☺☺☺

Jarmila Plotěná

TAK UŽ JE TO 30 LET

Letošního léta jsem několikrát oddávala na Pálavě. Když jsem projížděla tím požehnaným, malebným krajem, pokaždé mi v paměti vyvstaly verše jednoho našeho tamního básníka: „Jiné srdce má, kdo se narodil v kraji pod Pálavou...“ Ano, ten, kdo pochází z podivuhodného místa, má i jiné srdce, je jiný. Je nějak ovlivněný tím místem, jeho atmosférou, lidmi, způsobem života a prostředím.

A jak je to s časem? Ten, kdo prožil dětství v určité době, je také jiný? Všímám si, že ano. Je zřejmé, že pocházíme z různých „krajin času“ neboli z různých generací. Jsme ovlivněni časem, jeho atmosférou, lidmi toho času, způsobem života a prostředím. Jako neexistuje neutrální prostředí bez charakteristických rysů, znaků a vlastností krajiny a tamního života, tak není a také nikdy nebyla neutrální, nic nepřinášející, ničím se nevyznačující doba. Možná by si takové prostředí a takovou dobu „bez přívlastků“, bez odlišností, bez problémů občas člověk přál, ale možné to

není, nic takového neexistuje. Jsme žáci ve škole prostoru a času a ten má nepřetržitou učební náplň a nikdy nezvoní na přestávku. Tak je zřejmé, že pokud jsme prožili nějakou zásadní společenskou změnu, převratnými změnami naplněnou dobu, zůstává její ozvěna v nás po celý život a chtě nechtě srovnáváme jak tehdy bylo a jak je nyní, v současném, námi prožívaném čase.

Byl listopad 1989 a byla jsem v Praze v Unitarii, která byla otevřená a sem a tam proudila spousta lidí. V divadle bylo jedno z míst Občanského fóra. Zkratka OF byla na mnoha místech. Praha byla polepena plakáty a plakátky. Odněkud, kde byl cit pro působivou krásu černobílé fotografie, se vynořily plakáty prosící českou národní světici Anežku o smilování se nad naším národem, jiné zobrazovaly mladíka ležícího na české vlajce. Nejvíce se mi líbily plakáty zobrazující světlo, světlo, které podávají něčí dlaně, sdílení světla ...

Procházela jsem pražskými ulicemi, pamatuji si přítmí a mnoho různých světel plápolavých svíček, jejichž svit nesl význam, jisté poselství. Lidé měli k sobě samozřejmé blízko. Trošku rozpačitá jsem se chtěla přesvědčit, zda to všeobecné až nábožné pouliční společenství přijme i mně. Napsala jsem si v Unitarii několik plakátků s veršíky, které si už ani nepamatuji, jen vím, že se týkaly člověka, nového času, naděje a světla. Vylepila jsem je zvenku na několik skel výkladů. Večer byly nalepeny zevnitř. Aha, tak toto společenství je pro každého, řekla jsem si a přidala se k ostatním. Klíči jsem však necinkala, připadalo mi to moc světské. V mém prožívání šlo o všeobecné duchovní hnutí, ať si již o tom myslí, kdo chce co chce. Nenechala jsem si vzít to, že Praha je právě jeden veliký chrám mnoha náboženství, chrám pro každého, kdo žije Světlem. Připadalo mi to jako konečně správný stav, stav zárodečný a tvůrčí.

Svou oblíbenou cestou z Unitarie na Pohořelec jsem vešla do dílny a obchůdku s uměleckými předměty. Vyšel mi naproti zřejmě majitel se slovy: „Už jsou pryč“.

Neřekl kdo a jak, ale pronesl ta slova jako z hlubin své bytosti. Nezněla politicky, zněla spirituálně. Bylo to jakoby setřásl svoje okovy. Často si na to setkání vzpomenu. Mám na něj i hmotnou památku. Osvobodivě volající mi daroval sádrový oválek s reliéfem sv. Kryštofa, patrona převozníků. Je pro mě symbolem cesty k duchovní svobodě a pomoci na této cestě jiným lidem. „K svobodě je dlouhé putování“, někdy musíme přebrodit i hodně hlubokou a kalnou řeku ...a s břemenem, které je stále těžší, ale vlastně je to nejcennější.

Vnímáme čas jako před a po události a dobře si pamatujeme svoje pocity, poznatky a svoji roli v takové přelomové době. Také prožívání pocitu svobody či nesvobody a celkové atmosféry, reakcí a chování lidí je pro nás na dlouhou dobu velice významné.

Tak už je to celých třicet let, kdy lidé spontánně sdíleli své světlo naděje a měli k sobě blízko. Často zahlédnu, že přes všechny tomu bránící důvody, a překážky, které jsou kolem nás i v nás, se stále toužíme vrátit do onoho času sdílení světla naděje … a nejvíce o Vánocích.

Zbyněk Vašíček

DVĚ SVĚTICE, SVATÉ KRÁLOVNY

sv. Anežka česká a sv. Alžběta Durynská – Uherská a jejich srovnání

(příspěvek ke 30 letům výročí Svatořečení Sv. Anežky České)

Středoevropský prostor měl nejen ve fázi raného a vrcholného středověku opravdu Štěstí s velkým „Š“ na hojný výskyt žen, které svou vysokou, i na tehdejší poměry až neobvyklou mírou zbožnosti, lásky k bližnímu, charitní práce a svým životem šly příkladem dalším generacím podobných, ale i prostému lidu, stejně tak zástupcům tehdejšího i současného kléru ze všech úrovní … Některé urozené dámy narozené ve střední Evropě putovaly již v mladičkém věku, jsa zaslíbeny velmožům a králům, na jiný konec Evropy, kde svými skutky dosud jsou zapsány v srdcích tamního lidu po generace. To byl i příklad královny Drahomíry – Dagmar, která zanechala nesmazatelnou stopu v tehdejším Dánském království (to se rozprostíralo i na jižní části Švédska). U nás tato, mimo teology téměř neznámá a příkladná vladařka (v roce svého uvedení do Dánska prosadila např. propuštění vězňů a odpuštěná daní pro tento rok) měla před několika lety povedenou výstavu v pražském Klementinu. Její životní cestu zpracovali i mnozí literáti, např. V. B. Třebízský či později Ludvík Kundera. Ostatně královna Drahomíra (nebyla nikdy svatořečena, Dánsko není katolická země, ale během svateb na její hrob přinášejí nevěsty kytici jako skutečné Matce dánského národa. Ovlivnila zřejmě rozhodnutí sv. Anežky zvolit si ušlechtilou dráhu zaslíbenou Bohu a pomoci chudým. Stejně jako sv. Ludmila byla zřejmě další ze „sudiček“, podobně jako v textu později zmíněná sv.

Alžběta. Otázkou zůstává případný vliv možné čtvrté sudičky, záhadné Orosie či Eurosie (Dobroslavy) Španělské, která má ostatky a je stále slavena ve 2 španělských městech Jaca a Yebra a o níž není jasné, kdy přesně žila (cca 695-714 nebo 864-říjen 880?).

Dnešní člověk to absolutně nechápe, že by se i v té době někdo mohl vzdát bohatě vyšívaných rób, šperků a vybrané krmě, stejně tak dalších výhod plynoucích z majetku a postavení a zaslíbit již v mladém věku život Paní Chudobě a pomoci chudým a nemocným. Ano, v té době skutečně patřilo k Privilegiím té doby vzdát se bohatství a postavení a dát se na dráhu služby nemocným a potřebným. Ale i tak je třeba rozlišovat rozdíl ve smyslu „Chudoba jen pro chudobu“ a „Chudoba pro službu chudým“ – čímž není míněno nějaké sebemrskačství, flagelantství v té době mnohými pěstované. Jaký příkrý kontrast s dnešní dobou, kdy sice argentinský Svatý Otec František činí překvapivé kroky a pěstuje skromnost, ale třeba na návštěvě po USA stejně cestuje honosným a draze vyrobeným pancířovaným fiátkem – papamobilem, jehož cena by jistě nakrmila mnoho krků tzv. třetího světa po dobu jednoho měsíce.

Našim srdcím nejen katolickým, evangelickým, husitským…ale věřím, že i mnohým unitářským, obecně všem Čechům, Moravanům, Slezanům, lidu z Chodska, Valašska, Slovácka i Hané a snad i mnoha Slovákům je ale o mnoho bližší především sv. Anežka Česká, někdy uváděna i jako Anežka Přemyslovna, jejíž pouť ke svatořečení byla opravdu rekordně dlouhá – a to v rozpětí více než 7 staletí (!). význam slova trpělivost je zde opravdu naplněn. Svým způsobem byla Anežka „svatá“ ještě za svého života, už v jeho polovině, svojí plodnou a bohatou činností na poli charity a šíření hned několika mnišských a sesterských řádů. Ale na to skutečné formální docenění, svatořečení od sv. Otce, bývalého krakovského biskupa Jana Pavla II., tedy docenění oficiálně podpořené Svatou stolicí v Římě, si nositelé jejího odkazu a všichni její obdivovatelé, museli počkat až do roku 1989, pouhých 5 dní před dějinnými událostmi 17.11.1989. Její svatořečení 12.11.1989 mělo jistě významný vliv, jako početně nevyjádřitelná morální a duchovní vzpruha, na mnohé hybatele a účastníky událostí počínajících 17. 11. a pokračujících až do prosince 1989.

To její téměř současnice, o něco málo dříve narozená (kolem 1207), sv. Alžběta Uherská, je vnímána přece jen o něco více na Slovensku (geograficky zhruba tehdejší horní Uhry) a zejména jižně, v hlavní oblasti svatoštěpánské koruny „Pannonia“, v dnešním Maďarsku, jako uherská patronka, snad i v Sedmihradech, dnešní části Rumunska, kam

maďarská vláda stále zasílá peníze ve prospěch posílení kulturních tradic početné maďarské minority. Nakonec v uherském prostoru je dodnes známá jako Erzsébet, Arpád-házi Szent Erzsébet, tedy Svatá Alžběta z rodu Arpádovců. Jedním z důvodů je nejen její urozený původ a přece jen určitá část dětství strávená zde, kde již ve 4 letech byla přislíbena na severozápad vévodovi Ludvíkovi a později r. 1221, kolem jejích 14 let za něj provdána. Přesídlila na německy mluvící severozápad již ve 4 letech, aby se naučila jazyk. Je dále neteří další zbožné světice Hedviky Slezské (dcerou Gertrudy, sestry sv. Hedviky), rovněž uherského původu, která se přivdala do Vratislavi k Jindřichu Bradatému. Ta ostatně měla obdobně krušný život, snad ještě s více peripetiemi (některé z jejích 7 dětí zemřely, jiné byly znesvářeny).

Vzhledem k tomu, že sv. Alžbět je v historii opravdu mnoho, je vhodné udělat si v nich pořádek. Hned 10 dam tohoto jména zatím svaté nejsou – je asi 9 blahoslavených Alžbět, krom toho stejné jméno nesla i matka Sv. Jana Křtitele…Dále je jedna pravoslavná Alžběta Ruská (1864-1918), velkokněžna a řeholnice, zavražděná podobně jako poslední car se svou rodinou bolševiky. Z katolických svatých je asi nejvýznamnější naše Sv. Alžběta Durynská (též Uherská, 1207–1231), krom ní jedna další, až z iberijského poloostrova, má u nás také svůj raně barokní kostel a to v jihočeském Protivíně z let 1661–62, je to Sv. Alžběta Portugalská (též Isabela Aragonská, 1271 Zaragoza, Španělsko – 1336), která za svého života vykonala dnes tak oblíbenou pouť do Compostelly a byla i obratnou diplomatkou (stanovení hranic mezi Portugalskem a Španělskem 1297 a dále ukončení občanské války 1322-24 mezi manželem a synem kvůli favorizaci levobočka) a z nám bližší Francie je to pak i Sv. Alžběta (Isabela) Francouzská (1225–1270), ta se královnou nestala, zůstala princeznou – řeholnicí. A ještě dalších 5 dam nese jméno Alžběta, jsou to: Sv. Alžběta ze Schoenau (1129–1164), řeholnice německá, Sv. Alžběta z Reutu (1386 – 1420), dále v Asii uctívané Sv. Alběta Chong-Chong Hve, Sv. Alžběta Qin Bianzhi a ještě americká řeholnice (Elizabeth) Ann Seton (též Alžběta Setonová, 1774–1821).

Aby toho nebylo málo, podali někteří kulturní tvůrci svým dílem veřejnosti jako „svaté“ málem i jiné Alžběty, které si to rozhodně nezasloužily. Např. v dosud zadluženém velkofilmu (rozpočet cca 300 mil. Kč) Bathory (2008) režisér Juraj Jakubisko podával zprvu hraběnku Alžbětu Báthoryovou (Čachtickou) jako svatou …

Stejně tak v Německu není Alžběta světice neznámá, zejména v jeho střední, jihovýchodní bavorské části, Sasku, Braniborsku a hraničním (z hlediska NDR a NSR, viz např. hraniční obec Tannbach, přezdívaná po r.1953 jako Malý Berlín) Thuringenu, tedy foneticky počeštělém Durynsku. Je to způsobeno její neúnavnou charitativní činností zde, zejména v okolí hradu Wartburgu. Ten byl mimo jiné ve znaku na kapotách 2-taktních automobilů z Eisenachu (krátce i 4-taktních, po přechodu pod křídla koncernu VW v roce 1990) a rozhodně není našim občanům, zejména motoristům, neznámý.

Oproti naší sv. Anežce české byla životní dráha sv. Alžběty Uherské skoro třetinová, co se délky pozemské pouti týče – zemřela v mladém krásném věku 24 let. To sv. Anežce bylo vyměřenu na tu dobu rekordních 71 let…Podařilo se tedy Alžbětě „kouzlo nechtěného“, že ještě její otec Ondřej II. Uherský se dožil jejího svatořečení. Aby se někdo z rodičů dožil něčeho podobného, nebylo tehdy zvykem. Její ostatky byly převezeny a sám Fridrich II. vložil čelenku ze zlata na její hlavu (kalvu, část ostatků). Okolnosti její předčasné smrti 19.11.1231 byly na tu dobu poněkud drastické, jistě se na tom všem podepsalo i její fyzické vyčerpání a hladovění, nařízené jejím dvorním „ochráncem-trýznitelem“, z dnešního pohledu zapáleným fanatikem a inkvizitorem Konrádem z Marburgu (později taktéž z pomsty zavražděným), ke kterému sv. Alžběta ovšem zbožně vzhlížela a trpělivě plnila jeho pokyny a přání. Pokud bylo třeba v zájmu odříkání hladovět, tak se hladovělo. Je ale možné, že zemřela i na v té době tolik rozšířenou „černou smrt“ – mor, která ráda úřadovala i na mladých tělech, zejména vyčerpaných. Tento muž, Konrád, si jako duchovní podmanil sv. Alžbětu nedlouho po smrti jejího chotě, který zemřel už. R. 1227 na černou infekci během naloďování ve prospěch křížové výpravy v otrantském přístavu.

Po ní se sv. Alžběta uchýlila do ústraní, ale na přímluvu vlivných jí byl nabízen návrat opět na výsluní, příbuzní ji chtěli dále provdat. Zůstala stejně zbožná nadále, v odříkání, péči o chudé, nemocné, postižené. Prodala i svá cenná roucha a klenoty, aby pomohla potřebným. Její asi desetiletá dráha od dob svatby byla naplněna vřelou zbožností a příkladnými charitativními činy, hodnými následování. Dokonce se neštítila ani malomocných a hnisajících, podobně jako u daleko starší postavy z dějin, Sv. Klotyldy (474-545, na území dnešní Francie, zvané Královna mezí úzkostí a něhou, patronka nervózních a nemocných), se toto nelíbilo jejímu tehdejšímu manželovi. Traduje se i legenda o tom, že jednou uložila sv. Alžběta nějakého malomocného, trpícího chudáka do

společného manželského lože, toto bylo zvěstováno jejímu choti, který tomu příliš nevěřil, ale nakonec se šel sám přesvědčit. Skutečně v loži zahlédl obrysy ležící postavy, odhrnul tedy roucho a zahlédl krucifix s Pánem Ježíšem. Ludvík svou ženu v jejím dobrodiní v podstatě podporoval, hraje významnou roli i v další příhodě. Jednou večer (jedna z verzí legendy praví, že to bylo v zimě) se vypravila s doprovodem některé ze svých dam dolů do vesnice a protože se cítila provinile, ukryla bochník chleba a nějaké jídlo pod svůj plášť. Potkaly však Ludvíka a ten chtěl vědět, co se skrývá pod nepřirozeně vydutou boulí na plášti. Alžběta tedy svůj plášť poodhrnula a objevila se kytice růží…

Jak to tehdy skutečně bylo? Ví jen Bůh…Ale skutečností zůstává, že činnost sv. Alžběty, která trávila mimo honosné prostory v podhradí poměrně dost času (a to měla sama 4 děti) a starala se o potřebné a nemocné, v Marburgu také nechala vystavět špitál, spojila se se třetím řádem sv. Františka, díky kronikářům, písmákům, ústnímu podání a dalším kanálům byla popsána a nezůstala utajena ani Svaté stolici, protože poměrně brzy po její smrti, již po 4 letech, v roce 1235, dochází k jejímu kanonizování (papežem Řehořem IX.), k výstavbě chrámu a dalším poctám hodným této světice. Její ostatky jsou v jí zasvěceném kostele Sv. Alžběty v Marburgu (který byl vypleněn za reformace hesenským vévodou Filipem I., část ale musel vrátit, poté, co byl Karlem V. zajat), část ostatků leží také ve Vídni a lebku s korunou ukořistili během třicetileté války Švédové a je uložena v Královském muzeu ve Stockholmu. Doba jejího svatořečení během několika let od její smrti je zde opravdu v kontrastu s několika stoletími u sv. Anežky České. Ne, že by o její svatořečení nebyly snahy již dříve.

O kanonizaci sv. Anežky České se snažila již její prapraneteř, pozdější královna Eliška Přemyslovna, na její popud byl latinsky sepsán životopis Anežky v letech 1316-1328 (do češtiny přeložen až před 2. sv. válkou, 1932). Na ni navázal později Václav (Karel IV.), ale papežskou kurii žel nakonec nepřesvědčili ani jeden z nich (a to ani skutečně vlivný Otec vlasti, k dovršení tohoto procesu. Později v době baroka se o to snažili mnozí jezuité (Balbín, Tanner aj.) a přičinili se významně i zástupci řádu křižovníků s červenou hvězdou (např. Jan František Beckovský, který sepsal i patřičnou církevní legendu). Později došlo k významnému mezníku, kdy r. 1874 papež Pius IX. blahořečil Anežku Českou, na návrh významného kardinála Bedřicha (1809-1885) z hlubocké větve Schwarzenbergů (jehož portrét v červeném kardinálském rouchu visí nad krbem v knihovně na zámku Hluboká nad

Vltavou). I tak ale muselo uplynout více než století, během něhož byl zájem o Anežku podpořen i z řad literátů, dramatiků, filmařů, až roku 1989 byl završen proces svatořečení Sv. Otcem Janem Pavlem II., k velké radosti věřících, historiků, občanů, některých politiků.

Jméno Anežka (z řeckého (h)agnos – čistý, neposkrvrněný, přes latinu „Agnes“) bylo okolo 13. století poměrně frekventované, objevuje se poměrně často v rodokmenech, lze se setkat, např. v Uhrech z meranské větve, kde se objevuje i Gertruda, např. s Anežkou z Rochlitz, tedy míšeňské větve. Méně častější byla ženská jména jako Gertruda, Hedvika, Alžběta. I tak může dojít k záměnám, např. při rychlém vyhledávání na zdrojích typu Wikipedia. Objevuje se tam totiž přednostněji ještě jiná Alžběta Uherská (1236-1271), rýnská falckraběnka a bavorská vévodkyně dcera Bély IV. Uherského a byzantské princezny Marie Laskariny … Připomeňme si životní dráhu a některé skutky opravdu činorodé světice Anežky:

Narodila se roku 1211 jako dcera Přemysla Otakara I. a Konstancie Uherské, nejmladší z dětí. Malá Anežka byla již ve věku 3 let (spolu s další sestrou Annou) poslána do kláštera cisterciáků v Třebnici, později i k premonstrátkám do Doksan, aby získala rozsáhlé vzdělání. To už byla pravděpodobně zasnoubena se slezským princem Konrádem, synem Jindřicha Bradatého a vévodkyně Hedviky Slezské, další ze Svatých Královen. Princ Konrád však zemřel a obě sestry se vrátily do Prahy na Hrad. Později byla Anežka ještě na dva roky poslána k řeholnicím do Doksan. Král Přemysl Otakar I. usiloval o spojení se Štaufy a tak zaslíbil Anežku (8 let) synovi císaře Fridricha II., budoucímu Jindřichovi VII. Budoucí císařovna byla vychovávána šest let na rakouském dvoře Leopolda VI. Ten ale nakonec Jindřicha oženil se svou dcerou Markétou Babenberskou. (Ta se pak podruhé provdala, za Anežčina synovce Přemysla Otakara II.)

Roku 1225 se čtrnáctiletá Anežka opět vrátila do Prahy. Následujícího roku přijeli na pražský dvůr poslové anglického krále Jindřicha III. Plantageneta. Zasnoubení s Anežkou sice proběhlo, ale v roce 1229 ho Jindřich zrušil. O Anežku znovu usiloval Jindřich VII., ženatý s Markétou Babenberskou. Posledním nápadníkem byl Jindřichův otec Fridrich II. (Bedřich II.). V té době už ale nežil Anežčin otec a tak Václav I. ponechal své sestře svobodu rozhodnutí. Anežka se již vdávat nechtěla a rozhodla se pro dráhu duchovní. A do vínku při počátcích jejího řeholního života jí přálo hned několik vlivných sudiček …

Anežka byla silně ovlivněna hned několika svými příbuznými : hned dvě sestřenice Hedvika Slezská, dále již zmíněná sestřenice Sv. Alžběta Uherská – Durynská a dále i teta, svatojiřská abatyše Anežka (+1228). Anežka spolu s bratrem Václavem I. založila roku 1232 v Praze na Starém Městě špitál. Ten byl později rozšířen na základě řehole sv. Augustina na řád a jeho stanovy roku 1252 papež potvrdil jako mužský špitální a rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou, dále se sídlem při kostele sv. Františka u mostu. Je jediným původním českým řeholním řádem. Jeho členy směli být pouze Češi rodem po otci i po matce. Brzy získal velkou popularitu a kláštery jeho řádu se rozšířily v Čechách až po Chlum sv. Máří a Cheb, na Moravě až po Hradiště u Znojma, v Dolním Slezsku až do Vratislavi a od počátku 18. století dodnes působí také ve Vídni při kostele sv. Karla Boromejského (Karlskirche). Se svým bratrem r. 1234 Anežka založila na severovýchodním okraji tehdejší Prahy, v místě později zvaném Na Františku nový podvojný klášter žen a mužů řehole sv. Františka, později nazývaných klarisky a minorité. Osobně řídila stavbu a sestrám klariskám se stala první představenou.

O něco později, r. 1237 se Anežka neúspěšně pokusila o založení vlastního řádu, postaveného na přísném dodržování řádových regulí františkánů. Již brzy, 1238 se svého postavení abatyše i titulu vzdala, tento úřad však zůstal neobsazen až do její smrti. Do konce života se nechala titulovat jako *starší sestra, tedy žádná abatyše apod.*. Anežka Přemyslovna sama usilovala o osobní a nezištnou svatost s pokorou a láskou ve službě nemocným, chudým i spolusestrám. Jako vysoce vzdělaná a moudrá žena psala a četla v češtině, latině, němčině a italštině. Dopisovala si se Sv. Klárou, ač se s ní osobně nikdy nesetkala, ví se nejméně o 3 dopisech v rozmezí téměř 20 let (1234-1253). Z téměř stejných let 1235 až 1254 známe více než dvacet listin adresovaných papežům Řehoři IX. a Inocenci IV., ve kterých jsou prosby, dotazy a náměty k praktickým i teologickým aspektům vedení kláštera, případně pak celého řádu.

Jako významná vůdčí osobnost a energická organizátorka sv. Anežka Česká (Přemyslovna) působila nejen v náboženském, ale i v politickém a společenském a kulturním životě. Vynikala i schopnostmi diplomatky. Tak se roku 1249 výrazně podílela na usmíření svého bratra s jeho synem, pozdějším králem Přemyslem Otakarem II., kteří spolu bojovali o moc v Čechách. V podstatě šlo o občanskou válku, primárním důvodem byla nedočkavost mladého Otakara II. po převzetí moci. Ve sporu bojovalo mnoho šlechticů na každé straně a mnoho jich zbytečně

padlo. Ke smíru nakonec došlo v klášteře na Františku. V dalším Přemyslově sporu s chráněncem papežské kurie, římsko-německým králem Rudolfem I. Habsburským, ovšem hájila zájmy svého rodu. Roku 1277 přijala do kláštera svou praneteř, Přemyslovu dceru Kunhutu. Přemysl Otakar II. byl tehdy v církevní klatbě, ale během jeho tažení před bitvou na Moravském poli se za něj v jejím klášteře konaly modlitby. Za rodovou nekropoli Přemyslovců byl pak zvolen klášterní kostel Nejsvětějšího Salvátora. V něm si dala Anežka zřídit soukromou ložnici s oratoří, kde mohla být diskrétně přítomna každé bohoslužbě a modlit se tam o samotě. Též vybavila klášter a kostel různými drahocennostmi a paramenty; též ovlivňovala činnost skriptoria v sousedním novoměstském klášteře cyriaků u kostela sv. Kříže většího. Stala se tak skutečnou průkopnicí v organizování nemocniční a chudinské péče na české půdě. A co je důležité, inspirovala tisíce jiných.

Všechny popsané aktivity činila tato svatá Přemyslovna s plným nasazením, a přitom se dožila na tehdejší dobu úctyhodných 71 let. Zemřela 2.3.1282 a začátek března byl dlouho slaven jako její svátek, než tuto úlohu před 30 lety převzal jiný den v kalendáři – 13. listopad. V klášteře Na Františku po ní převzala její pravomoci praneteř Kunhuta, než se provdala do Mazovska roku 1291. Různé legendy o Anežce Přemyslovně, proslulé dobročinností, milosrdenstvím, vzdělaností i zájmem o státní reprezentaci královské dynastie a o diplomatické urovnávání často krvavých sporů, se začaly tradovat brzy po její smrti. Dala by se také nazvat jakýmsi „Andělem míru“.

Srovnáme-li tyto dvě světice, působily několik set kilometrů od sebe. Jedna byla velmi přínosná zejména pro lid dnešního středního Německa, druhá pro naše země, zejména v Praze a okolí. V době smrti sv. Alžběty bylo Anežce kolem 20 let, krátce poté (1232) již založila první špitál. Ovlivnění činy a pověstí Sv. Alžběty je zřejmé, naopak Alžběta nemoha být ovlivněna Anežkou. Jedna byla svatořečená již za pár let po své smrti, ta další si musela počkat přes 7 století…Obě představují pro své národy skutečně nebeské patronky, širší záběr o něco (na počet obyvatel, geograficky) asi bude mít sv. Alžběta, kde jen Maďarsko má skoro stejně obyvatel jako ČR (10,5 milionu) a k tomu sv. Alžběta je známá i ve značné části sjednoceného Německa. U nás ovšem stále málo, snad více na Slovensku, už kvůli možnému původu. Zde se vědci rozcházejí, jedni udávají území dnešní Bratislavy, další udávají lokalitu Sárospatak, asi 50 km jižně od Košic, ale již „uherská půda“, na

území dnešního Maďarska. Její ostatky jsou různě roztroušeny po Evropě, ostatky naší Sv. Anežky pak v kapli Panny Marie v Anežském kláštеře v Praze, kde v roce 2009 byl významný nález restaurátorů u Sv. Haštala. Údajná čelist Sv. Anežky byla 1576 odvezena do Španěl královnou Marií, vdovou po císaři Maxmiliánovi. V 19. století bylo upuštěno od kanonického předpisu „nejsou ostatky – nemůže být svatý/-á“. Až 1952 byla v augustiniánském klášteře ve Španělsku čelist nalezena, pak 1988 převezena do Prahy a uložena v pokladnici katedrály Sv. Víta. Dnes část relikvie je uložena u křižovníků v kostele Sv. Františka (boční kaple v relikviáři tvaru kříže řádu křižovníků). Dle názoru některých odborníků jistý a prokázaný je aspoň jeden skutečně Anežčin zub (!) na území ČR. Svátky obě světice slaví uprostřed sychravého listopadu, dokonce v rozmezí jednoho týdne.

Jiným hodnotícím kritériem by mohl být kulturní odraz každé z žen – světic v literatuře, na divadle, ve filmu, případně výtvarném a jiném umění. A to v průběhu více než 7 staletí od jejich smrtí. Tato bohatá žeň by si zasloužila i dohledání na dalších kontinentech, nejen EU.I taková výrazná osobnost jako Sv. Anežka Česká se nemohla nestát postavou hudebních i literárních děl. V poslední době se objevila mezi postavami historického románu *Dítě z Apulie* od spisovatelky Ludmily Vaňkové, objevuje i v několika románech spisovatelky Hany Whitton – např. Anežka Česká, Kunhuta Přemyslovna aj. Stálá expozice věnovaná životu a dílu sv. Anežky České se nachází v Muzeu Karlova mostu. Z četných výtvarných děl inspirovaných touto národní světicí viz přiložená fotografie (Mikuláš Puchner: Svatá Anežka ošetřuje chudého, 1482)

Co je ale oku a duši lahodící a především nepřehlédnutelné v krajině, jsou církevní památky zasvěcené VŠEM světicím, nejen zmíněným dvěma. Začněme se Sv. Alžbětou, u nás kostelů jí zasvěcených zase až tolik není (ve srovnání se Sv. Anežkou). V zahraničí bych upozornil na cvikovský (Zwickau, blízko hranic Polsko, saské Německo a ČR) kostel jí zasvěcený, dále na kostel v Bratislavě (pravděpodobném rodišti). V hlavním městě Slovenska, na náměstí 1. máje jako rohová budova ovšem existuje i po ní pojmenovaná VŠ zdravotnictví a sociální práce Sv. Alžběty (má 3 katedry, krom soc. práce a misiologie také tropického zdravotnictví a dále Univerzitu třetího věku). Důležitý je polský chrám ve slezské Vratislavi (Wroclaw), raně gotický kostel ze 14. století později povýšený Svatým Otcem Janem Pavlem II. na baziliku. V centru Pešti pak stojí její kostel o dvou věžích a před ním malý parčík s její sochou. Atributy Sv. Alžběty jsou růže a často bývá zobrazována s bochníkem

chleba či džbánem vody, které nabízí chudým. Někdy zpodobněna také s modelem kostela, knihou či s korunou, případně jak omývá lidem nohy. V Maďarsku se jako patronka chudých a znevýhodněných dostala dokonce na stravenky státního sociálního systému. Na dveřích obchodů a restaurací lze často najít nálepku „Erzsébet Utalvány“ s malou podobiznou této světice…

U nás v ČR je to asi desítka známých kostelů zasvěcených Sv. Alžbětě. Na přiložené fotografii je to lokalita Teplice – Šanov, postaven 1864-77 jako novogotický kostel. Dále na severu je to kostel v Jilemnici, který souvisel s dělbou valdštejnského panství po r.1492 a jedna větev z dominia jej chtěla jako místo posledního spočinutí. Záznamy o něm jsou ze zač. 16. stol. Dalším kostelem na severu, dále na východě, ve slezské Opavě, je bývalá pohřební původně gotická kaple řádu německých rytířů, později barokní kostelík (a dnes pravoslavný chrám). Níže na druhém konci Moravy je Znojmo, kde stojí kostel zasvěcený Sv. Alžbětě na Dolním předměstí, byl zde i špitál (1. zmínka 1391). Dále na západ je to jindřichohradecký bývalý gotický kostel u hráze (1399-1415) původně zasvěcený Navštívení Panny Marie. Poblíž směr západ je to pak kostel v Třeboni, vysvěcený 1576 s požehnáním papeže Řehoře XIII., na předměstské části II – Hliník, vedle sídliště (jeden z mála v jižních Čechách, kde se vždy 1. neděli v měsíci slouží tzv. tridentská mše). Ve středních Čechách, na Kutnohorsku zasvěceném především Sv. Barboře, je to pak kostel v Čáslavi z období okolo 1560, přestavěný 1718–28 a později znovu novorománsky 1876–79. Na hlavním oltáři zde je sousoší Sv. Alžběty se žebrákem u jejích nohou. Na východním kraji Prahy (19 – Kbely) stojí asi nejmladší z alžbětinských kostelů, dnes u sekulárních františkánů, původně šlo o kapli zasvěcenou Sv. Alžbětě, vysvěcenou až 1932, ta ale chátrala až do havarijního stavu v roce 1989, podařilo se zachránit a svatostánek byl vysvěcen 2004 kardinálem Miroslavem Vlkem. Na západě Čech je to pak kostel v Doupově, monumentální pozdně barokní z let 1759–67. Další chrám stojí v Chebu, asi nejstarší místní kostel, ještě románský, několikráte vyhořelý a přestavovaný kostel, často nazývaný pouze jako Sv. Mikuláše. V již zmíněné Praze krom nedávno vysvěceného chrámu ve Kbelích má Sv. Alžběta ještě další připomínky. Podle ní se v ulici Na Slupi na Novém Městě, nad Albertovem jmenuje řád sester alžbětinek s nemocnicí a také na Karlově mostě má sousoší od Jana Brokoffa z roku 1707 (Sv. Alžběta stojí vpravo vedle již zmíněné patronky zejména havířů, Svaté Barbory).

U Svaté Anežky, krom známé lokality kláštera u nábřeží v Praze,

Na Františku (Haštal) jmenujme např. tyto lokality, kde stojí kostely zasvěcené jí. Logicky, mnoho jich je podstatně novějších než u Sv. Alžběty, mnohé pocházejí ze 20. století, např. funkcionalistický kostel na Spořilově (1930-32). Jen v Praze má další kostel i v Záběhlicích, známé jsou České Velenice na jihu Čech (1935), Třeboň (ta je známá i četným vyhořením), Drnovice (pod Hostýnem, nový 1990) a na Moravě také Hustopeče u Brna (zde je název společný se Sv. Václavem, zasvěcen oběma patronům). Jsou po ní pojmenována i různá zdravotnická zařízení, např. Hospic Sv. Anežky České v Červeném Kostelci. Sv. Anežka někde má i svůj zasvěcený den, např. u křižovníků se celebruje zvláštní svatoanežské pondělí.

U lidových pranostik, vážících se zejména ke konci ledna, je ovšem vždy myšlena jiná Anežka, Římská, panenská prvomučednice popravená (231-304), zde několik pranostik: Kape-li na Sv. Anežku ze stříšky (obleva), přijdou vhod i zhryzky (bude zima dlouhá a v létě hodně bouřek). Či další „Svatá Anežka když laskavá, vypustí skřivana z rukáva“. Je logické, že na přesunutý svátek v listopadu, kde bývá okolo 13.11. také konkurence vydatná, zvláště 11. se Sv. Martinem (8 pranostik oproti třem u Sv. Teodora 9.11.) a jednu má i Sv. Otmar (16.11. – Na Svatého Otmara nevidět komára), to bude nesnadné a potrvá to desetiletí, než nějaká lidová pranostika k „naší“ Sv. Anežce vůbec vznikne. Mj. u Sv. Alžběty na 19.11. se uvádí alespoň: „Svatá Alžběta se sněhem přilétá“.

Prameny a zdroje:
Kadlec J., Přehled českých církevních dějin díl 1., Praha, Zvon, 1991
Weis M., Brichcínová K., audionahrávka „Svaté Královny“ – CD/MP3, Radio Proglas Brno, ve spolupráci s TF JČU (zejména díly 1, 2 a 10 z celkem 15 dílů – stopáže cca 25´)
Wikipedie, Pranostika.cz, web Arcibiskupství Praha (ostatky Sv. Anežky)

CO NENÍ SAMOZŘEJMÉ

V Hongkongu bojují lidé o zachování svých občanských práv, v Sin-Ťiangu jsou posíláni muslimové na „převýchovu“, v Tibetu to bude brzy 70 let od okupace, dnes jsou původní obyvatelé vytlačováni etnickými Číňany. V Turecku a Sýrii je čtyřicetimilionovému kurdskému národu upíráno právo na sebeurčení. Celá oblast Sýrie, Jemenu, Libye trpí občanskou válkou. Není samozřejmé, že jsme součástí civilizované Evropy.
VAŽME SI MÍRU A SVOBODY.

Pavel Sedlák

Věra Zůdová

VÁNOCE

Vánoce slavíme v našem zeměpisném pásmu v nejtemnějším období roku. Slunce na podzim zapadá stále dříve a vychází později, nebe je často potažené mraky, světla rychle ubývá. Za dávných časů, kdy lidé neměli poznatky ani možnosti dnešní doby to v nich muselo budit hrůzu a strach, že se světlo navždy ztratí, že Slunce odejde a už se nevrátí. V těchto dobách leží kořeny Vánoc, které jsou v podstatě voláním po světle, po slunci, slunečním bohu. Lidé zapalovali ohně a modlili se k němu, Slunci, k Bohu. Prosili o světlo a teplo, o jeho návrat. A Bůh je vyslyšel, Slunce se vrátilo. Den se přestal krátit, lidé jásali a slavili. Starý Bůh odešel a nový se zrodil.

Lidé dodnes o Vánocích zapalují svíce, i když mají elektrické světlo. Živý oheň, i když jen plamínek, je přece jen něco jiného, je zkrátka živý. Snad odjakživa se lidé shromažďovali kolem ohně, který je hřál a hřála je i vzájemná pospolitost. V kruhu kolem ohně se vždy vytvářelo přátelství, lidé pociťovali vzájemnou blízkost. Je tomu tak i dnes, kdy se rodina nebo přátelé scházejí u vánočního stromku nebo aspoň svícnu s rozžatými svíčkami. Vánoce jsou tedy nejen svátky světla, ale i pospolitosti, přátelství a lásky mezi lidmi. S tím souvisí, že do třetice jsou to svátky obdarovávání. Největší radost z dárků mají vždy děti, a tak pro jejich šťastné, rozzářené oči a radostné očekávání letí od domu k domu na svých křídlech nebo saních Ježíšek nebo Santa Klaus s dárky.

Vánoce tedy mají největší smysl v uvědomění, že nejsme sami, že žijeme pro druhé a měli bychom kolem sebe rozdávat radost. Ani cukroví, které je u nás na Vánoce typické, si hospodyňky nepečou samy pro sebe, ale pro pohoštění ostatních, rodiny a návštěv a hlavně dětí. To aby život byl sladký i v době, která je mrazivá a temná. Rozhodně tedy nepečeme cukroví proto, aby sousedky zíraly, jaké vypiplané pochoutky jsme letos zvládly a kolik různých druhů!

Všechny ty dobré úmysly a činy však souvisejí s nakupováním, s někdy dost kritizovaným konzumem. Ale výtky nejsou na místě, protože záleží právě na těch úmyslech a ty jsou přece bohulibé. Dělat si radost navzájem, aspoň se o to snažit a mít dobrou vůli, je nejvíc. Tak slavme Vánoce, těšme se na světlo a mějme slunce v duši.

Kapitola 4 knihy *Transcendentní moudrost Mayů*

Uctívání cyklů času, přírody a prostoru

Gabriela Jurosz-Landa

Vnímání času

Albert Einstein sice objevil relativitu a vnímal čas jako události, ale západní věda nadále přistupuje k času jako k pevné entitě, jak ji vyjádřil Parmenidés. Naopak Mayové rozumí fenoménu času dvojím způsobem. Vidí jej jednak jako Absolutní a na druhé straně jako Obyčejný Čas a můžeme vycházet z toho, že v jejich představě existuje i mnoho dalších vrstev času, o kterých v této knize bude ještě řeč. Perspektivy Mayského lidu a industriálních společností se významně liší v jiném a základním aspektu. Západní věda upřednostňuje spíše kvantitu času. Mayové naopak berou v úvahu i hodnotu času, nebo dokonce více hodnot. Jsou pro ně specifické individuální vlastnosti či síly kalendářních dnů v rámci duchovního kalendáře zvaného *Cholq'ij*.

Podle amerického kulturního antropologa Evon Zartman Vogt (1985, 167) je počítání času pro Maye „klíčovým kulturním vzorem". Jak je všeobecně známo, starověcí Mayové vytvořili četné kalendáře, které počítají to, co by se dalo nazvat rytmy času neboli různé cykly času na základě běhu různých planet anebo i neplanetárních sil – právě zmíněných hodnot, zvaných *nahualy* (detaily najdete v části 3 této knihy).

Mayové tedy nepočítají své dny za účelem počítání číselné entity, která byla v západním, pouze číselném, pojmu času očištěna od své substance, své hodnoty či svého jádra a významu. Mayové vidí charakteristiky času jako živé bytosti. Dle tohoto národa je čas nejen pohyblivý, ale má i substanci naplněnou významem, životem a úmyslem. Mayské vnímání časových hodnot se podobá předkřesťanským představám, podobné představy existují i na Bali.

Co si lze pod těmito substancemi přesně představit a jak je Mayové do dnešní doby v každodenním a duchovním životě používají, vám odhalí obsah knihy.

Vnímání cyklického řádu

Mayové uznávají časoprostor určený Sluncem. Slunce svým během mezi slunovraty a rovnodennostmi na naší planetě utváří světelný prostor, ve kterém je pozemský život jedině možný. Jedině v tomto limitovaném úseku Zeměkoule, kde právě svítí Slunce, nalezne člověk i příroda dostatečné látky k přežití. Mayští astronomové již od dávné minulosti sledují čas dlouhodobě. Jejich věda přesahuje délku jednoho života a předává se od jedné generace ke druhé. Mají proto mnohem širší pochopení kosmologické představy. Prostřednictvím dlouhodobé pozorovací astronomie byli Mayové schopni zaznamenat obrovské množství času a pochopit jeho cykly. Prostřednictvím jejich observační astronomie, která jejich výsledky uchovala, mohli Mayové matematicky vypočítat časoprostor.

Novodobý evropsko-americký člověk, připoutaný k racionální myšlenkové tradici, žije narozdíl od Mayů v lineárním časovém systému. Cyklický běh času často ignoruje, i když jeho roční kalendář slaví různé náboženské a sekulární události a rytmy. Z pohledu krátkozraké lineární časové perspektivy lze proto předpokládat, že bude západní člověk těžko schopen hlubších úvah. Nejde však pouze o délku analyzovaného časového úseku. Naše zaměření na lineární dějiny nás často činí neschopnými se pokusit vidět věci ve své přirozené ucelené jednotě. Lineární myšlení člověka žene kupředu aniž by mu dovolilo spojit jednotlivé části v jeden celek. Když člověk neuváží například výsledky z předchozích cyklů a nevidí jejich konce, věří pouze v budoucnost a pokrok. Pokrok, který nezahrnuje zkušenosti živočichů před mnou samotným, je pak sobecký. Dalo by se říci, že zdůrazňováním našeho individualismu žijeme do jisté míry zoufalý život. Stále si neuvědomujeme naši schopnost spojit se s minulými a budoucími

generacemi nebo kolegy z oboru v jiných částech Země, abychom dosáhli následné integrace do jednoho celku.

Mayové dokážou svým cyklickým uvažováním předvídat i budoucnost. Francouzský historik náboženství, Henri Puech (1902–1986), nám to dokáže přiblížit západními slovy. Předkládá fakt, že pro Staré Řeky neexistovalo absolutní chronologické „před“ či „potom” („*Gnosis and time*“ 1958, 41):

V kruhu není bodu, který by byl začátkem, středem nebo koncem v absolutním smyslu; počáteční bod, do kterého apokatastáza (restituce věcí do své původní primordiální představy) – či dokončení oběhu „Velkého roku” (Great Year) navrátí běh věcí způsobem pohybu regrese či progrese, je vždy relativní.

Představa změny věcí je Mayům do jisté míry dokonce iluzí, protože v cyklickém pojetí času se všechno vrací zpět do výchozího nebo jiného určitého časového okamžiku. Nazývají tento časoprostorový bod jádrem času. Šamani se dovedou z běhu času zcela vymknout a operují pouze výše uvedenými *nahualy*, tedy hodnotami, které se cyklicky vrací (víc k tomu tématu je uvedeno v knize). Ale ještě zpět k otázce znalosti budoucnosti. Když si vesmír představíme jako neměnitelný, minulost, přítomnost a budoucnost jsou totožné. Běh času je vymknut a rozhodují pouze hodnoty času. Ty jsou stejné jako byly ve stejném okamžiku předcházejícího cyklu. I když hodnota je stejná, situace, která se z ní vyvine, může mít odlišnou tvář, ale v podstatě je stejná. V odlišných cyklech se mění pouze představa věci, nikoliv její podstata. Šaman tedy uzpůsobí podstatu, která je mu z minulosti známá, aktuální nebo budoucí situaci dle dobového jevu. Na příklad, když byla v určitém okamžiku minulosti válka a jistý cyklus se k tomuto okamžiku navrátil, může nastat válka znovu, ale nebudou si lidé tlouct po hlavách, ale jeden na druhého střílet.

Ve svém každodenním životě to vidí Mayové tak, že pokud se věci nemění, i budoucnost bude stejná. To je koncept, podle něhož Mayové vždy žili a jejich pojetí je důvodem, proč se tradicionalisté, jako byl

mayský vůdce Don Tomás Calvo Mateo a Rada starších lidu Quiché, snaží udržet svou společnost homogenní, a také proč mají tendenci dělat věci přesně tak, jak je dělali jejich předkové. Díky tomu mohou předpovědět část budoucnosti, žít podle mantry, která byla také známa našim evropským předkům: „Ten, kdo zná svou minulost, zná také svou budoucnost.“

Výše uvedené považuji za jedno z hlavních mayských poučení pro industrializované společnosti, které mají naopak tendenci utíkat samy od sebe a od toho, kým skutečně jsou, neustále mění svůj názor a životní styl a tyto změny nazývají „pokrokem“.

Prostřednictvím dynamické ústní tradice mezi generacemi zůstaly v mayském vědomí velké a staré části historie stále aktivní. Toto překlenutí času je tajemstvím přežití jejich kultury. V jejich vnímání „času“ Mayové neoddělují zkušenost života, světa, přírody, vesmíru a božství. Naopak tvoří jeden integrovaný celek – ten, který fenomenologové jako Jan Patočka nazývají „přírodním“. Stejně jako u jakékoli tradiční předindustriální společnosti, mayská metoda vše existující vědomě integruje do „přírody“. Příroda je pro nás lidi dané uspořádání světa, které může sloužit jako ucelený systém hodnot, které se odvíjejí v jevech, které člověk pozorováním a soužitím může uchopit. Je současně částí přírody, ale svým intelektem se dokáže vymknout a uvidět jevy a opakující se hodnoty. Člověk je součástí přírody, která mu současně slouží jako zrcadlo. Čím víc uvnitř přírody žije, tím víc tento systém poznává. V dnešní době si člověk buduje jiný takový systém, technologii, které se zřejmě cítí blíž a která mu dnes asi více odpovídá vzhledem k tomu, že si změnil podstatu svého bytí z přírodního na racionální. (Viz. I úvod k této knihy)

Z tohoto pohledu lze pochopit mayskou potřebu a odpovědnost respektovat všechny tyto složky života – světa, přírody, vesmíru a božství – a nám z toho vysvítá, jak mnoho „moderní“ společnosti ztratily, když zavrhly důraz na cyklický čas a jeho konsekvence – ucelenost věcí.

Nakonec se podívejme ještě na otázku tělesnosti a tím i na představu o „posmrtném životě“ u obou společností. Vidíme, proč současní obyvatelé takzvaného Západu, kteří ztratili smysl pro cyklický čas, chápou smysl „posmrtného života“ mimo lidský život. Pro Maye není posmrtný život něčím přesahujícím nebo mrtvým či končícím; je to nepřetržitý fenomén, který zahrnuje každý okamžik života.

Zamysleme se v kontextu života a smrti nad oddělením věcí, konkrétně nad oddělením tělesnosti od netělesnosti. Zkušený mayský šaman se dovede odpojit od těla, překonat hranice časoprostoru a volně v něm cestovat. Mayové jsou si vědomi nefyzického bytí v lidském těle, které může změnit čas a prostor opuštěním hmotného těla. Problém fyziky v pojetí západní filosofie nevzniká.

Člověk má právo naplnit své vlastní dějiny takovými stavy duše, které považuje za nejdůležitější.

Milan Šimečka – Kruhová obrana

Magdalena Pulicarová

ČAS U MAYŮ

Napíšu si do diáře
téma – Mayské kalendáře.

Jestlipak ti Mayové
mění staré za nové?

Prý mají čas cyklický,
mají to tak odvždycky.

Proto nejsou vyděšení,
že se časy stále mění.

Když jde ten čas dokolečka,
tak se všechno snáze přečká.

Když se něco pozhatí,
čas se opět navrátí ...

A tak v lednu nebo v máji,
takhle to ti Mayi mají.

V Brně (pod vlivem knihy Gabriely Jurosz Landa „Transcendent Wisdom of the Maya“), Listopad 2019.

RYTMUS V BRNĚ

V Brně nedávno založila pobočku obecně prospěšná společnost **Rytmus – od klienta k občanovi**, která již od roku 1994 pomáhá lidem se zdravotním postižením v aktivním začleňování do života – ve škole, v práci, v místě bydliště a při volnočasových aktivitách. V roce 2010 se rozšířil do Karlovarského kraje a nyní, k výročí 25 let od vzniku organizace, otevřel pobočku v Brně.

Brněnská pobočka bude pomáhat lidem se zdravotním postižením při hledání zaměstnání na běžném trhu práce pomocí služby Podporované zaměstnávání, a mladým lidem se zdravotním postižením při přechodu ze školy do dospělosti formou Tranzitního programu. Jeho základem je zprostředkování praxí v běžných firmách.

Pokud máte chuť a prostředky, můžete podpořit dobrou věc (např. o podnikateli, který by zaměstnal postižené).

Kontakt: Palackého tř. 659/11, 612 00 Brno
+420 737 571 797
brno@rytmus.org
www.rytmus.org

Číslo účtu: 27 – 2285770277 / 0100

VDĚČNOST *je klíčem, jímž je otvírán*
tajemný svět, který člověk tuší,
kéž odemyká počátky nocí i slunných rán,
kéž je vděčnost šepotem všech lidských duší.

Bez pravé vděčnosti každá duše spí,
bez vděčné lásky se radost začne ztrácet,
je lidská vděčnost klíčem k Věčnosti,
mějme ji tedy po všechny dny
A HODNĚ VDĚČNÉ LÁSKY V ROCE 2020

Přejí členové Místního správního sboru
Obce unitářů v Brně

PROGRAM OUB - LISTOPAD 2019

„Když se setkali, chechtali se a chechtali. (kóan)“

Pátky **17:00 až 19:00 Staňkova 18a**

1.11. SETKÁNÍ S INDIÁNSKOU ŠAMANKOU

šamanka českého původu **GABRIELA LANDA**

představí svou novou knihu

8.11. BOŽÍ ZNAMENÍ V ŽIVOTĚ SOUČASNÉHO ČLOVĚKA

RNDr. Ludmila Čermáková a její hosté

15.11. *Otmar Habrle* **– SLOVENSKO –** příběhy a fotografie z cest

22.11. PODZIMNÍ PEGÁSEK

Autorský večer na téma „Poezie podzimu“, skládání podzimní mandaly

29.11. *Rev. Mgr. Jarmila Plotěná* **– JSME JIŽ DOSPĚLÍ?**

Co je vlastně dospělost? Kde se setkává psychologie s duchovní cestou?

Úterky 17:30 až 19:30 Staňkova 18a

5.11. 12.11. 19.11. 26.11.

ZPĚV duchovních písní a manter, MODLITBA, zdravotní rozcvička

Středy 17:00 až 19:00 Staňkova 18a

Opravna osudů – pojďme se sebou něco udělat

6.11. 20.11. UNITÁŘSKÁ ČAJOVNA případně i KAVÁRNA

Beseda o životě s ochutnávkou dobrých čajů (i kvetoucích)

13.11. 27.11. Rev. Mgr. Jarmila Plotěná – SLUNEČNICE

Zdravotní cvičení a meditace

PROGRAM OUB - PROSINEC 2019

„Světlo svítilo v tmách a tmy ho nepohltily.“

Pátky **17:00 až 19:00 Staňkova 18a** (pokud není uvedeno jinak)

6.12. *Rev. Mgr. Jarmila Plotěná* **– ZA CO MÁME BÝT VDĚČNÍ?**
Malá slavnost díků

13.12. *V Brně program není, pojedeme na návštěvu do ostravské obce*

20.12. VÁNOČNÍ SVĚTLO

***** Předvánoční shromáždění *****

3. 1. 2020 *Rev. Mgr. Jarmila Plotěná*

NOVOROČNÍ VIA LUCIS

Shromáždění k přivítání nového roku

Úterky 17:30 až 19:30 Staňkova 18a
3.12. 10.12. 17.12.
ZPĚV duchovních písní a manter, MODLITBA, zdravotní rozcvička

Středy 17:00 až 19:00 Staňkova 18a

4.12. 18.12. UNITÁŘSKÁ ČAJOVNA případně i KAVÁRNA
Beseda o životě *s ochutnávkou dobrých čajů (i kvetoucích)*

11.12. *Rev. Mgr. Jarmila Plotěná* – **SLUNEČNICE**
zdravotní cvičení a meditace

https://brno.unitari.net email: unitaria.brno@seznam.cz

Vydává Obec unitářů v Brně. Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Bc. Daniel Novotný,Ing. Dalibor Halouzka, Ing. Pavel Sedlák
Za obsah článku nese odpovědnost jeho autor.
MK ČR E 16083